

זוג נעליים מיותמות של חייל מצרי בסיני, 1956

המצלמה אינה נייטרלית

סיפורו המצולם של בוריס כרמי

שלמה שבא

שהיו מראשוני הפוטריז'ורנליזם בארצם, אולם כל אלה, בבואם לארץ בשנות ה-30, לא יכלו להתפרנס מצילום לעתוננים — עתוני הארץ או השתמשו כמעט מאוד צילומים — והם צילמו עבור המוסדות היישוביים — הסוכנות היהודית, הקרן הקיימת, קרן היסוד ואחרים. בימי המאבק על הקמת המדינה ומלחמת העצמאות באו לארץ צלמי עתונות נודעים וצילמו את אירועי המלחמה, אך

כשמלאו ל"במחנה", עתון חיילי ישראל, ארבעים שנה, נערכה תערוכת תצלומים באולמות "הבימה" ובה הוצגו מתצלומי צלמיו. בוריס כרמי כונה אז על ידי "במחנה" — "הצלם הצבאי הראשון". אבל בוריס כרמי היה לא רק צלם צבאי ישראלי ראשון, הוא היה צלם העתונות המקצועי הראשון בארץ, וחבר מערכת קבוע. קדמו לו אמנם צלמי עתונות מצויינים, ביניהם עולים מגרמניה

כיבוש לוד ורמלה, שיירות הפליטים היוצאים מן העיר, המלחמה על משטרת עיראק סואיך ותמונות מימי כאילו־רגיעה, כמו מפקד הגדוד משה דיין וחייליו צופים בהופעה של להקת הצ'יזבטרון. אגב, צלם אחר ששדה צירף לחטיבתו היה בנו רוטנברג, איש רב פעלים, שכתב ספרי פילוסופיה, אסטרונומיה, צילם חיות וכיום נודע כארכיאולוג בעל שם עולמי.

כרמי צילם כמובן גם חטיבות ואירועים אחרים ותמונותיו הן מן המפורסמות בין תמונות מלחמת העצמאות ואי אפשר למצוא אלבום צילומים של אותה מלחמה שלא יכלול את צילומיו, כמו המתגייסים במחנה הקלט ונערה מנגנת לפנייהם באקורדיון; עוגה בחלון ראווה ביום קום המדינה; מלווי השיירות; הלוחמים הנופשים ביער בן שמן (ובמרכזם בחורה, אקדח צמוד לחגורתה, שלושה, כאילו אין מלחמה בעולם); הפרשים המסתערים על כפר ערבי; הבלונדיני הגבוה, הלוחם הנועז של לח"י הנותן פקודות ללוחמים לפני הקרב, שבו נפל; פליטים ערבים עוזבים את יישובם; גיימי, לוחם הפלמ"ח ההולך בראש חייליו אל המשלט כאילו יצא לטיול, ועוד הרבה. מה שמאפיין צילומים אלה שאין הם "צילומי מלחמה" המבקשים מה שמכונה "אקשן" ודם; הם לא באו לפאר את המלחמה ואת הניצחון, אלא מבקשים להראות את האדם העלול להרוג או לההרג ואף על פי כן הוא נשאר אדם, ללא תרועת מנצח.

צלם ראשון של "נערות שער"

ייחודו של כרמי לעומת הרבה צלמי עתונות, הוא בין השאר, שאין הוא חושב שעליו "לדחוף", לכפות עצמו ולצלם תמונה בניגוד לרצונם של המצולמים. דומה שמעודו לא צילם אדם בהערמה. אם אותו איש ביקש שלא להצטלם — לא צילמו. זה כביכול חסרון בעיני רוב צלמי העתונות, אבל אצל כרמי זו מעלה — הוא מקרין ניונות וסבר טוב ודבר זה מקרב אותו אל המצולם ומאפשר להוציא תמונה שבה האיש איננו מבקש לשחק. כרמי הוא צלם ממדרגה ראשונה המצלם מן השורה השנייה, בצניעות, בידיעה שלא הוא הגיבור. אפשר שאותו צילום שלא צילם במלחמה אחרת, מערכת "קדש", מלמד על אופיו: הוא צורף ליחידת חרמ"ש שחייליה יצאו מן הנגמ"שים כדי להסתער על עמדת האויב. כרמי נותר מאחור. פתאום שמע פיצוץ וראה חייל בגייפ שעלה על מוקש והחל לבעור. אינסטינקט הצלם שבו אמר ללחוץ על הדק המצלמה; זה יכול היה להיות הצילום הטוב ביותר שלו במלחמה. כרמי לא צילם אלא רץ תחילה להזעיק עזרה, ואז החל לצלם.

לא היה גיליון של שבועון "במחנה", שלא היו בו צילומים של בוריס כרמי. רבות מן הכתבות הוא עשה יחד עם מנחם תלמי, שהיה הכתב הצבאי של העתון. משה שמיר חידש אז, בנוסח עתוני הצבאות בעולם, את ה"פיין-אפ גירל". אלא ש"נערת השער" של "במחנה" הופיעה בשער האחורי. הנערות המצלמות היו נאות מאוד, אבל שלא כבעתוני הצבא של צבאות אחרים, היו אלו נערות "צנועות" — גיבורות תנועות הנוער במדים, עליונות, מרקדות, או

בוריס כרמי היה הצלם הישראלי הראשון שנתמנה על ידי עתון — "במחנה" — לצלם את הלוחמים. אחר-כך נוספו אליו צלמים ישראלים אחרים שקלטו במצלמותיהם את מראות אותה שנה של הולדת המדינה תוך כדי מלחמה. בשנת 1952 הצטרף בוריס כרמי לעתון "דבר", כצלם וחבר מערכת.

צילום מלחמה ללא "אקשן"

בוריס כרמי, בנו של עורך-דין מצליח, נולד בשנת 1914, במוסקווה. לאחר המהפכה הקומוניסטית המשיך אביו בעבודה כעורך דין של חברה פרטית שפעלה ברוסיה בשנים הראשונות של המשטר החדש במסגרת הנא"פ, מדיניות כלכלית חדשה — שלפיו הותר עדיין קיומן של חברות פרטיות. כרמי למד בבית ספר יסודי ובגימנסיה ואחד החברים שלו מאותם ימי ילדות הוא המלחין סשה ארגוב. בסוף שנות ה-20 נפטרו הוריו ובעזרת דוד שחי בווארשה נשלח לפנימיה בגרמניה, שם שהה שלוש שנים. משם עבר לאיטליה ואחר כך לפריז, בה למד אתנוגרפיה באוניברסיטת הסורבון. משנת 1935 ועד 1939 חי בדנציג ובראשית אותה שנה עלה לארץ, בעזרת אחותו פלה אלישיב, שעלתה לפניו.

כרמי עבד כפרדסים וכפקיד בחברת ספנות. בשנת 1942 התגייס לצבא הבריטי, שירת במצרים ובאיטליה ביחידה שעסקה בעיבוד ובשירות מפות לפי צילומי אוויר. ב-1946 השתחרר, וגוייס על-ידי ה"הגנה" למחלקת המפות, שפעלה בהסתר במרתפי מעונות עובדים ברחוב פרישמן בתל אביב, בהנהלתה של מרגוט שדה, רעייתו של האלוף יצחק שדה. אהבתו לצילום החלה עוד בימי נעוריו ובהיותו בדנציג שלח לו דודו מצלמת "לייקה" וכרמי, נלהב מהמכשיר החדש, צילם מראות רחוק ואירועים שהיה עד להם. בסוף שנות ה-40 חזר לצלם ומכר את הצילומים לעתונים של אז, עד כמה שרצו בצילומים, והמשיך בעבודתו במחלקת המפות של ה"הגנה". פלה, אחותו של כרמי, היתה מיוודת עם שחקני "הבימה" שגרה בקירבתם. דרכה הכיר שחקן צעיר שזה עתה התחיל את דרכו בתיאטרון — שמואל סגל; סגל הכירו לידיד שלו, משה שמיר, סופר צעיר שנתמנה לעורך "במחנה", עתונה של ה"הגנה" במחתרת, שעמדה להפוך לצבא הגנה לישראל. שמיר צירף את כרמי לצוות העתון ובוריס החל לצלם בשביל "במחנה". צילומיו של כרמי מאותה שנה הם הערות המלאה ביותר של צלם ישראלי על מלחמת העצמאות ועל הולדת המדינה. במלחמות שפרצו לאחר מכן הכירו שלטונות צה"ל בחשיבותה של העדות המצלמת והצלמים היו מן המגוייסים הראשונים. הם ליוו את לוחמי הקו הראשון וניתנה להם גישה לכל מקום אולם במלחמת העצמאות לא היתה עדיין תעודה של צלם-עתונאי ולא ניתנה לו עזרה. אבל היה מפקד אחד באותה תקופה שהבין את ערכו של הצילום התייעודי — יצחק שדה, אפשר בזכות אשתו מרגוט שהיתה גם היא צלמת, וחטיבתו של שדה היא אמנם מן המצלמות ביותר באותה מלחמה וגם הוא עצמו אהב להצטלם. מרגוט הפגישה בין כרמי ושדה וכרמי צורף לחטיבה והירבה לצלם את לוחמיה, מפקדיה וקרבותיה —

בן גוריון ודיין, בשובם משארם אישיח', לאחר כיבוש סיני במבצע קדש. השניים חתמו לבוריס כרמי על התצלום

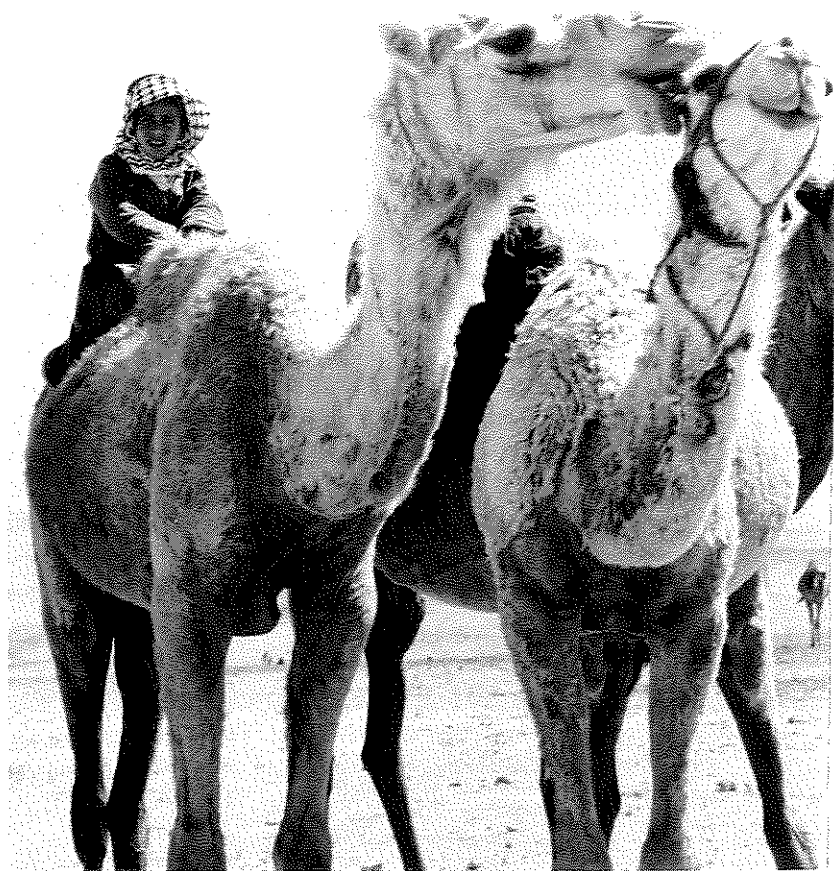

נושאות נשק על רקע שדות. כרמי צילם את נערת השער הראשונה של "במחנה", בת דגניה רוכבת על סוס ורובה על שכמה, ואחריה פירסם שורה ארוכה של "נערות שער". מאז גילה חיבה לצילומי נשים נאות לכל אורך שנות פעילותו. צילומיו הם גם היסטוריה של מלכות יופי בימים שעדיין לא נבחרו כאלה, אולם כולם ידעו מי הן.

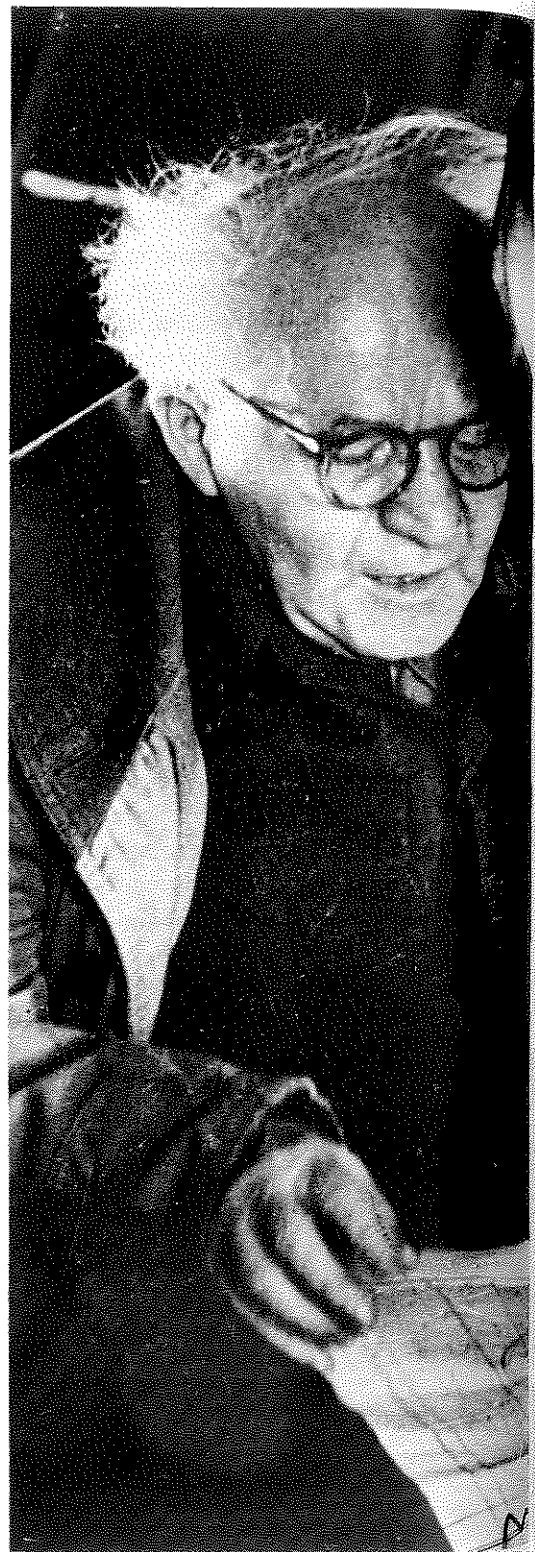
אבל נוסף לכך היו כמובן מבצעים צבאיים וצילומיהם. בוריס כרמי זוכר מסע של שמונה קילומטר לנגב, שנערך בלילה אפל, כשהוא מלווה יחידה שהסתננה בין הקווים המצריים ונוסף לנשק ולתחמושת הוא נשא על גבו גם מצלמה כבדה, פלאש ופילמים. באותו מסע נשכרה המצלמה. כשהגיע אל מעבר לקווים, בנגב הנצור, נפגש עם בן של מכרים, מיכה פרי, צלם חובב ומפקד בפלמ"ח. מיכה השאל לו את המצלמה שלו, כדי שימשיך ויצלם. אגב, פרי עצמו ביצע מלאכת צילום שעשתה היסטוריה. הוא היה ביחידה שהגיעה ראשונה לחוף ים סוף והוא שצילם את התמונות המפורסמות של הנפת "דגל הדיו" על חוף אום רשרש, היא אילת של היום.

לאחר מלחמת העצמאות עבד בוריס כרמי זמן קצר כצלם עצמאי והשתתף בעתונים "עין" ו"אשמורת". בשנת 1952 שיכנע מנחם תלמי את עורכי "דבר" לצרף את כרמי למערכת כצלם-עתונאי קבוע. וכך, רשם בוריס כרמי לזכותו ראשונות נוספת בתולדות העתונות בארץ: צלם עתונות חבר מערכת ראשון. הוא צילם כשביל "דבר" אירועים ואישים כפי שנדרש, אבל לא עבר זמן רב ועיקר עבודתו היה בשביל השבועון המצוייר המצורף לעתון – "דבר השבוע", המוסף המצולם הראשון בארץ, בעריכת משה בן אלול. כרמי תיעד ב"דבר השבוע" את עשר השנים הראשונות של המדינה, שנות העלייה הגדולה, הקליטה, הצנע, הולדת יישובים ברחבי הארץ, ההסתננויות, מבצע "קדש". עשר שנים מיוחדות במינן. שבוע אחר שבוע הופיעו צילומיו, מלווים כתבות של מיטב העתונאים. לעיתים היו אלה כתבות צילום לעצמן – פרק מצולם בתולדות הארץ. איש מהצלמים שפעלו אז, וכבר החלו לפעול צלמי עתונות רבים, לא עקב ביסודיות שכזו אחרי הנעשה בארץ. לצילומים יש את הייחוד של כרמי: המבט על האדם הכבוד, העולה החדש ובני משפחתו, פועלים ומחוסרי עבודה, מתיישבים חדשים, סוללי כבישים בערבה, צורפים תימנים במושבים החדשים. המצלמה שלו אינה "נייטרלית" – היא אוהבת אדם ומכבדת אותו. בוריס אהב לצאת מן העיר, לנסוע הרבה, לצלם יישוב חדש בהרים רחוקים בגליל או קיבוץ באבק הנגב. ויחד עם זאת הוא צילם גם "סקופים", ביניהם אסון מעגן, כאשר מטוס קל נפל אל תוך קהל מתכנסים לחוף הכינרת שנאספו לציין את פעילות הצנחנים הארץ ישראלים באירופה, והרג שבעה עשר אנשים. הוא קלט אותו מאורע מן הרגע שהמטוס התחיל להנמיך טוס, עד מהומת האסון, ועד פניו של הבעל שאשתו נספתה זה עתה. הוא צילם גם את המאז"ז של קיבוץ נהל עוז, רועי רוטברג, יוצא רכוב על סוס לסייר בשדות. זמן לא רב אחר כך נהרג רועי בידי

גמלים בנגב - תצלום מתוך ספר ילדים של כרמי

חיילים מצרים נכנעים במשטרת עיראק סווידאן, נובמבר 1948

פבלו קאזאלס. אישים אלו צולמו גם על ידי הצלמים המפורסמים ביותר בעולם, אבל בצילומיו של כרמי אתה מוצא גוון משלו, נקודת מבט שאחרים לא קלטו. וכמובן שהוא צילם אישים נודעים של הארץ, ודוד בן גוריון הוא אחד הנקלטים ביותר במצלמתו. בן גוריון עצמו לא התייחס לצלמים ומצלמות — מספר כרמי — הוא התעלם מהם ועל כן נוח היה לצלם אותו. מי שתמיד עמדה בדרכם של הצלמים היתה פולה רעייתו, שסילקה את כרמי כמו צלמים אחרים מהבית, אם בתל אביב או בצריף בשדה בוקר, כשנדמה היה לה שהם מכבידים על "הזקן". כרמי, בן תל אביב מיום כואו לארץ, הירבה לצלם גם את מראות תל אביב, פינותיה הנודעות ופינותיה הנידחות, שכונותיה הישנות ורחובותיה הזקנים. אבל לפעמים נדמה היה שיותר מכל נהנה כרמי לצלם חיות. הוא היה בן בית בגן החיות של תל אביב, בהנהלתו של קצין המשטרה לשעבר, ברוך גופר, כשזה נמצא עדיין בליבה של העיר — במקום "גן העיר" של היום. אומר כרמי: זה תענוג לצלם חיות, הן אף פעם לא מתלוננות שהתמונה "לא יצאה טוב". ספרו הראשון היה צילומי גמלים שאותו כתב המשורר בנימין גלאי. כדי לצלם אותו יצא למסע מהנה בנגב. המשורר ע. הלל ליווה אלבוים אחר שלו — "נשים".

אותם ימים פעלה כבר בארץ חבורת צלמי עתונות גדולה, אבל עבודתם היתה קשה. מי מהם שלא היה קבוע בעתון כלשהו, צריך היה לעבור יסורים רבים כדי למכור צילומים — לרוץ מדי ערב ממערכת למערכת, עם הצילומים שקלט אותו יום, ולהציעם לעורך הלילה. לעתים רחוקות היו מוזמנים לצלם סדרת תמונות וללוות עבודות של כתב על נושא מיוחד. באותן שנים, שנות ה-50, הקדישו רק "דבר השבוע" ו"העולם הזה" מקום קבוע לכתבות

מסתננים ערבים מעזה, ומשה דיין נשא לזכרו נאום הספר שנכנס להיסטוריה. הוא צילם גם עולים חדשים משחקים שש בש בפתח פחון כמעברה ואיכר זקן בזכרון יעקב שאתה רואה בעיניו את הזכרונות שהוא נושא עמו מאז ימי ראשית היישוב, או קיוסק בודד על אם הדרך לכינרת וערבי עובר אורח וסוסו שנעצרו על ידו. הוא צילם את מנתם בגין מועיק המונים לעלות על הכנסת עם חתימת הסכם השילומים. כרמי הירבה לצלם במבצע "קדש", אולם תמונה אחת מאז, לא "מלחמתית", כרגיל אצלו, היא אולי המסמלת ביותר את אותה מלחמה ואת הניצחון — זוג נעלים של חייל מצרי שנמלט יחף כדי להציל את חייו, שנותר בלב חולות סיני. במבצע "קדש" גילה את חברו, עמוס לב, עתונאי "במחנה" שהשתתף במלחמה כחייל רגלי. הפגישה היתה לבבית וכרמי צילם את עמוס לב כשהוא כורע על ברכיו בתוך החולות ופניו מחייכות ומאירות, מעין צילום למשפחה. כמה שעות אחר כך נהרג עמוס מהתפוצצות רימון. אותו צילום של איש צעיר מחייך, תמונה אחרונה של חבר, הפך לצילום אכזרי של מלחמה.

"הסכם" עם אתרמן

כרמי היה לא רק צלם של אירועים "לאומיים", ציבורים או חברתיים. בבואו לארץ כאיש צעיר יצא לבתי הקפה של תל אביב, והתיידד עם פועל בחברת החשמל, יוצא רוסייה גם הוא, שכתב מוסיקה להרבה מן השירים הנודעים של אז — מרדכי זעירא. בערבים ישבו אצל חצקל ב"כסית", שתו בירה ומשקאות אחרים כשרעייתו של זעירא מנצחת על השירה. יחד עמם ישבו גם נתן אתרמן הצעיר, משוררים, סופרים, בטלנים ושחקנים. אתרמן שחגג כמעט כל ערב ב"כסית", לא אהב שיצלמו אותו, אבל כרמי היה ידיד ומכר, והוא בא ל"הסכם" עם כרמי, הרשאי לצלמו כרצונו, אבל בלי שיורגש ויפריע וכמובן ללא פלאש. כרמי הביא מדי פעם את המצלמה ל"כסית" וצילם את אתרמן ואמנים אחרים שכאו לשתות, להתרועע, להחליף דברים, לדיב או לחגוג. אין איש שצילם יותר ממנו את חיי הבוהמה של תל אביב בשנות ה-50 ותמונותיו של אתרמן, שלונסקי, אינה גובינסקא, לאה גולדברג, אליעזר חלפין, מסקין, רובינא, גוטמן ועמם צעירי המשוררים, הסופרים הציירים והשחקנים — גלבע, טביב, גורי, שמיר, גלאי, מר, ברגנר, פלוטקין, יוסי ידן, חנה מרון ואחרים, הם אוצר המתעד את חיי האמנות בתל אביב. חלקם של הצילומים הופיע בעתון וחלקם שמר כרמי לעצמו. צילומים אלו היו גם מעין הכרזה של ידידות עם האנשים שהוא העריך ואהב.

כרמי צילם לא רק אנשים "נודעים" — כל אדם היה בשבילו אובייקט לצילום, כל אדם הוא משהו מיוחד. הוא צילם פועלים, קבצנים ובעלי חנויות, חקלאים, דוגמניות בתצוגות אופנה, נשים נאות ואנשים שנפגש בהם באקראי בכל רחבי הארץ. וכמובן צילם גם אישים נודעים שביקרו בארץ — או נו, ראש ממשלת בורמה, הקאנצלר קונארד אדנאור, הפיסיקאי רוברט אופנהיימר או הצ'ילן

תמונות עשן ומהומה גדולה — שניית מספר לאחר אסון מעון, 1954

השניים עברו נופים מוזרים, נפגשו עם בני שבטים נידחים, ראינו וצילמו ראשי מחתרת שנעשו ראשי מדינות, היו עדים למהפכות, מלחמות אזרחים והולדת מדינות. בוריס צילם אנשים ואירועים, ולמען הנאתו הפרטית חיות ג'ונגל, שכאמור, עניינו אותו לעתים יותר מאנשים.

בקונגו הבלגית, זאיר של היום, עמדו הבלגים לעזוב והיו שם מהומות רבות. כרמי, ששהה בקונגו באותו זמן, לא הצליח לקשור קשר עם הארץ ופונדק שלח מברק לאביו בדנמרק וזה שיגר כרטיס טיסה לכרמי שהספיק לעלות על המטוס האחרון שיצא מקונגו.

כרמי ערך גם מסע שהוקדש לחיות — הוא הפליג באניה "תיאודור הרצל" שרב החובל שלה היה יצחק אהרונוביץ (אייק) הנודע, רב החובל של "אקסודוס", כדי ללוות את קרקס מדראנו שהגיע להופעות בארץ. הים סער וכרמי רץ אחר החיות כדי לצלמן. הוא נסע גם לאיטליה, ליוון ולקפריסין, כדי לצלם אירועים שעמדו אז במרכז החדשות, מראות ואנשים ומסות-מצולמות. עורך "דבר השבוע", אהד זמורה, יותר מכל העורכים באותם ימים, עודד את הרפורטז'ה המצולמת ואת המסה הצילומית.

בשנות ה-50 קיבל "דבר" מתנה מנדבנית בשוויץ — מכונת דפוס חדישה שאיפשרה להדפיס צילומים באיכות ששום עתון לא

מצולמות. ראוי להזכיר שמותיהם של צלמים מאז המהווים את הפרק הראשון בתולדות הצילום העתונאי בארץ: פאול גולדמן, הנס פיין, הנס קאופמן, פרץ כהן, מקסים סולומון, אסף קוטין, יצחק ברז, יעקב אגור, זיסקינד, אברהם ורד, מירלין וירון ואחרים. אני מקווה שיום אחד יימצא מקום, ארכיון ומוזיאון, שיאצור וישמור, יחקור ויקטלג את עבודותיהם ועבודות אחרים שלא הוזכרו כאן.

צילומיו של כרמי ליור רפורטז'ות של כתבים נודעים — רות בונדי, שאיתה נסע בכל רחבי הארץ, נחום פונדק, הישראלי שהתמנה לימים עורך עתון "פוליטיקן" הדני, אפרים תלמי, פנחס יורמן, עידית זרטל, נחום ברנע וגם את כתבותיו של עתונאי צעיר, שהצטיין ברצינותו הרבה, יוסי ביילין, שאיתו ערך סיור ארוך בסיני.

מסע מצולם עם קרקס

המצלמה היא כלי של הרפתקנים וסקרנים. כרמי הירבה לנסוע לארצות קרובות ורחוקות, לצלם אירועים שהטעירו את העולם, נופים, אנשים וחיות. ב-1954 ערך מסע ראשון עם פנחס יורמן באפריקה. את אברהם שאנן ליווה לתורכיה שחגגה 500 שנה לכיבוש העות'מאני; בראשית שנות ה-60 ערכו ארצות אפריקה רבות את מאבקייהן האחרונים לעצמאות והמדינות הראשונות שם זכו לריבונות. יחד עם נחום פונדק, חצה כרמי ב-1960 את אפריקה ממזרח למערב, מאוקיינוס לאוקיינוס במשך 55 ימים.

כניעה בגליל –
נציגי כפר ערבי
נכנעים לצוות עתונאים,
1948

הפגנת מובטלים
בעת העלייה הגדולה.
הם לא כעסו,
מציין כרמי

שמחה ב"כסית" בתל אביב – בעשור למדינה (1958). בין השאר נראים בתצלום מרדכי נמיר, לימים ראש עיריית תל אביב-יפו, המבקר חיים גמזו (מסתיר פניו בממחטה) והמשורר אברהם שלונסקי

היה רק ליווי וקישוט למאמר. תם זמנה של הכתבה המצולמת, יצירה משותפת של סיפור וצילום, שכל אחד מהם בעל ערך שווה.

כרמי המשיך לעבוד כצלם עצמאי, החל לכנס ולקטלג את צילומיו, הוציא לאור ספרי צילום ולפני כמה שנים יצא לאור אלבום של מבחר מעבודותיו בראשית דרכו – "מדינה בעריסה". עד היום, כשהוא בן שמונים, הוא יוצא לעיתים לרחובות תל אביב ומצלמת העתונאי בידיו. בעינים סקרניות הוא מביט ימינה ושמאלה, שמא יודמן לו צילום כדי להוסיפו למכלול צילומיו. בשביל צלם עתונות טוב, הצילום הבא, הוא הצילום המצופה ביותר.

מסוגל היה להתחרות בה. דפוס זה איפשר לכרמי לפרסם את הכתבה המצולמת הצבעונית הראשונה בארץ, בשנת 1959 – רחובות תל אביב בלילה.

במרוצת שנות עבודתו הוציא כרמי לאור ספרי צילום, שלוו בטקסטים שנכתבו על-ידי סופרים ומשוררים ועתונאים, מוקדשים לחיות, לחיי יום-יום, ליישובים, וכן סיפורי ילדים מצולמים.

בשנת 1976 סיים כרמי את עבודתו ב"דבר" ויצא לגימלאות. לא היה זה רק סיומו של פרק בחייו של כרמי – היה זה תחילתו של זמן חדש – נוספו אמנם מוספים מצולמים רבים לעתונים, אולם אלה הוקדשו בעיקר לכתיבה, לסיפור-עתונאי, לרכילות. הצילום